
Televizi znají všichni. Málokdo ale ví, že její spoluvůrce byl Plzeňák

Televizi znají všichni. Málokdo ale ví, že její spoluvůrce byl Plzeňák

5.10.2010, rubrika: Kraj Plzeňský, strana: 1, autor: Martin Polívka

PLZEŇ Vizionář televizního věku, mimořádný fyzik, spoluzakladatel plzeňských vysokých škol a přitom všem trochu opomíjená osobnost plzeňských dějin. Od narození Jaroslava Šafránka letos uplynulo 120 let a 75 let od chvíle, kdy uvedl do provozu první kompletní televizní aparaturu pro vysílání a příjem mechanické televize, určenou pro experimenty a demonstraci.

Šafránka představí a připomene téměř třicetiminutový dokument, který odvysílá ČT 2 dnes ve 21.45 hodin. Snímek režiséra Martina Štolla připomíná Šafránka jednak prostřednictvím faktů z jeho výzkumné činnosti i ze života, a dále zprostředkovaně v podobě, kterou mu dal herec Karel Pěnkava. Pocit autentičnosti ještě zvyšuje vzácný nálezy ze sklepa Šafránkovy vily – gramofonová deska s jeho hlasem.

„Prasklou desku se záznamem monologu a zpěvu Jaroslava Šafránka jsme objevili ve sklepech až letos, když nás televizní štáb požádal o dokumenty, týkající se jeho života,“ říká Plzeňanka Květa Šafránková, manželka vědcova synovce, který v Plzni pracuje jako chirurg. „Můj muž slavného předka zažil už jen jako dítě. Tvůrci dokumentu vypátrali víc, než jsme sami věděli,“ dodává. Vilu v plzeňské Bezovce, kde rodina dodnes žije, si Šafránek pořídil za peníze z jednoho ze svých patentů – objevil totiž první jednoduchou variantu radaru.

Šafránek byl rodilý Plzeňák, s bratrem měl ve vnitrobloku za dnešním Muzeem loutek obchod s elektromotory a elektrosoučástkami Braša, pracoval ale ve fyzikálním ústavu Univerzity Karlovy v Praze. Po roční stáži ve fyzikálním ústavu ve Štrasburku v roce 1922 získal nové impulzy pro studium elektromagnetických jevů a rozšířil si jazykové znalosti.

Po návratu se začal soustavně věnoval přenosu obrazu. „Komunikoval s evropskou špičkou v oboru, šel ale vlastní cestou. Snažil se především prosadit televizní přenos jako fenomén. Stát ho nepodporoval, spíš mu házel klacky pod nohy,“ líčí autor scénáře dokumentu Alexander Lukeš. „S přístrojem, který sestavil, objel celou republiku až po Užhorod. U jednoho sběratele na Plzeňsku jsme objevili Šafránkovu pragovku, auto, s nímž právě svoje popularizační cesty podnikal,“ vysvětluje Lukeš.

V roce 1936 vydal Jaroslav Šafránek knihu *Televise*. „Byla to první publikace, která v Československu o tomto fenoménu vyšla,“ připomíná Jaromír Jaren z plzeňské Lékařské fakulty UK, jeden z iniciátorů nápadu připomenout Šafránka filmovým dokumentem. „Zajímavé například je, že Jaroslav Šafránek tehdy navrhl i český název pro televizi. Chtěl, aby byla nazývána „rozjev“, analogicky s pojmenováním rozhlasu,“ dodává.

Televizní bádání vědce z Plzně zastavila válka. Po uzavření vysokých škol Němci zničili laboratoř a zařízení na pražské univerzitě. Po válce byl vývoj televize ve světě o míle dál a Jaroslav Šafránek se už k výzkumu nevrátil. S nasazením sobě vlastním se ale věnoval myšlenkám, že Plzeň by neměla být jen městem piva a strojírenství, ale také městem vysokoškolským. „Stál u založení plzeňské Lékařské fakulty jako pobočky Univerzity Karlovy a v někdejších kině Universita, dnešním Komorním divadle, měl také první vysokoškolskou přednášku v dějinách Plzně,“ konstatuje Jaromír Jaren. O čtyři roky později se podílel na založení Vysoké školy strojní a elektrotechnické a stal se vedoucím jejího ústavu technické fyziky.

Televizní dokument se snaží nejen připomenout vzácnou vědeckou osobnost, ale ukázat i fakt, jak málo si vážíme svých „velkých hlav“ a jak často na ně zapomínáme. Reprízu filmu odvysílá ČT 2 v pátek v 10.30 a v pondělí v 1.55 hodin.

Chtěl, aby byla televize nazývána „rozjev“, analogicky s pojmenováním rozhlasu. Jaromír Jaren iniciátor natočení dokumentu

FAKTA Jak šel čas Prosinec 1935 Dr. Jaroslav Šafránek uvádí do provozu první kompletní televizní aparaturu pro vysílání a příjem mechanické televize. Říjen 1936 Vydává svoji knihu *Televise*, která významně přispěla k propagaci TV

mezi veřejností. Srpen 1937 Dr. Šafránek předvádí novinářům nový typ televizního přijímače. Prosinec 1937 Podává patentovou přihlášku „Způsob a zařízení pro barevnou televizi“. Prosinec 1938 Šafránkova skupina předvádí první český přijímač s normou 240 řádků. 9. 3. 1939 Ministerská skupina pod vedením ing. Singra, uvádí do provozu televizní vysílač, který však šířil pouze nosnou frekvenci. Dr. Šafránek nebyl přes opakované nabídky přizván ke spolupráci.